

Jan NOLF Vrederechter

Een kwarteeuw lang was Jan NOLF vrederechter in het kanton Roeselare. Al die tijd stond hij dicht bij de mensen. Vanaf 1 september gaat hij vervroegd met pensioen. Uit onvrede met de schaalvergroting bij justitie. „De nieuwe grote familierechtbanken zullen de kloof tussen gerecht en burger alleen maar vergroten.” NOLF is een groot voorvechter van minnelijke schikkingen, maar die praktijk is almaar moeilijker houdbaar. „Mijn kerntaak, mensen verzoenen, werd me ontnomen.”

‘Met wat verbeelding kom je bijna altijd tot menselijke oplossingen’

Pieterjan VOLCKAERT

Werken deed Jan NOLF voor een groot deel thuis, contacten met rechtzoekenden gebeurden daarentegen vaak te velde. Deze vrederechter probeerde vonnissen op een menselijke manier af te werken en partijen te verzoenen om een proces te vermijden. „Voor sommigen is een menselijke rechter een flauwe rechter, een lakse rechter. Maar er moet ruimte voor reflectie zijn. En een wet is ook niet perfect”, zegt hij.

– *Waarom is het menselijke belangrijk voor u?*
Als kind miste ik twee jaar van mijn studie omdat ik astma had. Ik weet dus wat het is om niet mee te kunnen. Bij het sporten werd ik altijd als laatste gekozen. Dat vergrootte mijn inlevingsvermogen.

– *Wortelt in dat inlevingsvermogen uw drang om mensen te verzoenen?*

Eigenlijk kwam die drang er pas met het beroep. Als advocaat werkte ik te veel en ook mijn relatie leed daaronder. Ik wist dat ik het als vrederechter rustiger zou hebben. Ik kwam ook in contact met mensen die het minder makkelijk hadden en die in de miserie zaten, vaak wegens schulden. Vooral hun zwijgen maakte indruk op me. Steeds probeerde ik partijen te verzoenen. Soms lees je de oplossing gewoon in de ogen van de mensen. Komt het niet tot een proces, dan blijft het respect behouden en zijn er eigenlijk geen verliezers. Ik stuurde dus stevast aan op een minnelijke schikking en ik stelde vast dat ik in 33 procent van de gevallen daarin slaagde. Als vrederechter bespaarde ik daardoor de samenleving in m'n eentje maandelijks 25.000 euro gerechtskosten. Verzoenen heeft dus in elk geval een maatschappelijk ‘terugverdieneffect’. Tijdens één zitting behandelde ik aldus tot vierhonderd dossiers in minnelijke schikking. Al die zaken in procedure voorbrengen, zou onder andere de OCMW's handenvol geld kosten.

– *Is een minnelijke schikking in de magistratuur dan zo weinig gebruikelijk?*

Helaas. Door de schaalvergroting worden de familiale taken van de lokale vredege-rechten binnenkort gebundeld in familierechtbanken. Daarin zal nog minder plaats zijn voor menselijk contact. Ik ging zelf langs bij mensen thuis, of mensen kwamen naar het vredegerecht dichtbij, in hun eigen kanton. De armtsen en zwaksten zul-

Jan Nolf woont buiten zijn kanton, in Brugge. „Zo neem ik mijn werk alleen letterlijk mee naar huis.” © Violet Corbett Brock

len binnenkort de trein naar Kortrijk moeten nemen om een rechter te zien.

– *Wordt de rechtzoekende voortaan als een nummer behandeld?*

Ik stel vast dat alles groter moet in naam van de efficiëntie. Dergelijke centralisatie zal integendeel leiden tot minder doeltreffendheid. Justitie mag geen fabriek worden. Er wordt weliswaar vaak geklaagd dat de rechtspraak niet eenduidig is, maar justitie is en blijft mensenwerk. Een enkel vonnis heeft de waarheid niet in pacht. Er moet ruimte zijn voor reflectie, maar daarvoor moet je de rechtzoekenden kennen. Je moet weten of ze behalve het huurgeschil ook huwelijksproblemen hebben. Misschien zijn net die problemen wel de oorzaak van het geschil. Justitie is voor mij veeleer een manier van dingen aanpakken. Een ‘fabrieksjustitie’ met een doorgedreven standaardisatie laat dat niet toe.

– *Hangen problemen dan zo vaak samen?*

Het familierecht raakt het hart van mensen. Het bestrijkt het kruispunt van veel risicofactoren in onze samenleving. En raak je de mensen in het hart, dan raak je ze ook

in hun portemonnee of in hun werk. Goed werkende informatica zou kunnen helpen decentraliseren, het gerecht dicht bij de mensen te brengen. Recht spreken in een zaaltje vlakbij, in kleine antennes van de grote rechtbanken. In de magistratuur is informatica echter nog steeds een heikel punt.

„Een wet is nooit perfect, hoe kan een vonnis dat dan zijn?”

– *Leidt schaalvergroting niet tot meer hiërarchie in justitie?*

Inderdaad. En dat terwijl de achterstand bij justitie net te wijten is aan die hiërarchie. Justitie zou geen piramide, maar een piano moeten zijn: alle toetsen naast elkaar, met een groter aantal evenwaardige rechters in plaats van nog meer managers.

– *U bleef, ondanks alles, steeds uw eigen verantwoordelijkheidsgevoel trouw?*

Als magistraat moet je je pedagogisch gedragen. Ik aanvaard niet dat mensen

worden beledigd of vernederd. Ik gebruik dus geen termen als ‘schuldenaar’ of ‘tegenpartij’, maar ‘huurder’, ‘moeder’, ‘wederpartij’. Architectuur is ook belangrijk. In Roeselare zit ik op gelijke hoogte met de mensen, op een handdruk afstand. Als een zittingszaal zo is ontworpen, zul je ook op die wijze rechter zijn. Dat staat haaks op het concept van de grote paleizen zoals ze onlangs nog in Gent en Antwerpen zijn opgetrokken. De mensen lopen daar verloren, en op den duur ook in de procedures.

– *Eindigt het verhaal, nu u met pensioen gaat?*

Neen. Ik had nog kunnen blijven vonnissen schrijven, maar ik meen dat ik meer kan bereiken door mijn ervaringen op papier te zetten. Voorlopig deed ik dat al op mijn blog (www.justwatch.be, n.d.r.). Het is niet mijn bedoeling iemand met de vinger te wijzen. In de kranten stond dat ik „ontgoocheld” ben, terwijl ik net een gelukkig man ben. Ook mijn gevoel voor humor heb ik behouden. Humor redde me overigens vaak in mijn aanpak van mensen.